

Пијаже у одељењу

Задатак: Анализирати текстове уџбеничких лекција и налога и задатака након лекција у погледу наведених димензија које су изведене из Пијажеових теоријских тумачења природе интелектуалног развоја и учења.

1. Слика у уџбенику осим других својих функција, има и функцију подршке извођењу одређене мисаоне операције.

У вези са недовољном развијеношћу говора као ослонаца мишљења, у почетним разредима основне школе, у уџбеницима (али, и у настави у учионици) поставља се проблем међусобног односа сликовних (фотографије, цртежи, схеме, графикони, кривуље, итд.), и вербалних средстава у уџбенику. Разумевање текстова без илустрација и посебно разумевање већих текстовних целина је још увек проблем за децу почетних разреда. Из тог разлога је нужно да уџбеници намењени деци почетних разреда (а, из других разлога, и уџбеници за старије разреде) у великој мери користе сликовна изражајна средства. Сливковна средства могу да имају веома разноврсне функције у уџбенику. Она могу да имају чисто естетску вредност којом се васпитава ликовни укус детета, а уџбеник чини прикладнијим, могу да имају функцију рекреације (да дете застане и одмори се), њиме се могу на најбољи начин представити просторни односи и друга перцептивна својства или схематски приказати везе; илустрацијом се може нешто нагласити, истаћи и упамтити (по принципу визуелне рекламе), сликом се могу фиксирати основне етапе неког процеса трансформације; сликовна средства су **основни ослонци мисаоног чина**. У сваком случају када се у уџбеник (или наставу у учионици) уноси нека илустрација, мора се јасно знати која је њена функција, и зашто се уноси баш на одређеном месту и зашто баш та врста и таква илустрација. Понекад се стиче утисак да се илустрације уносе у уџбеник тек реда ради и да немају баш никакву функцију.

(Скица за једну психологију основношколских уџбеника I – развој интелектуалних способности деце и уџбеник, Ива Ивић, Психологија 1-2/76).

2. Активно укључивање ученика у наставни процес – (уместо фронталног) омогућити деци што већи број различитих интелектуалних активности и директну интеракцију са предметима и идејама.

Током периода основне школе, највећа достигнућа у интелектуалном развоју остварују се у развоју **опште интелигенције**, и тек при крају овог периода долази до извесне диференцијације способности. Општа интелигенција је способност увиђања битних односа и решавања нових проблемских ситуација. **Општа** је по томе што је то способност **увиђања односа и решавања проблема у свим доменама** људске активности, у свим областима знања, и у свим видовима учења. Истраживања структуре способности указују да током већег дела основношколског узраста огромни део интелектуалног развоја може бити објашњен напредовањем баш опште интелигенције, а то значи да је за успех у овладавању школским програмима од много већег значаја општа способност него неке специјалне способности (нпр. математичке).

Из психологије развоја је позната чињеница да свака функција која се развија спонтано тражи извесно упражњавање (као дете које проходава, па је стално у покрету). То важи и за развој интелектуалних функција: развој опште способности просто нагони дете да тражи и решава проблемске ситуације које ће "хранити" интелигенцију у развоју. Из тих разлога, уџбеници би требало да буду по природи ствари енциклопедије **интелектуалних задатака**. Полазећи од природе интелектуалног развоја у овим узрастима, може се очекивати да ће код деце постојати изражена интелектуална радозналост (што се види и по интересовању деце за разне тајне природе, загонетке, задатке – главоломије, интелектуалне игре итд.). с друге стране свака наука која улази у програме

основне школе представља својеврсну колекцију решених, решаваних и нерешивих интелектуалних задатака. Из сусрета те две чињенице – природе интелектуалног развоја и природе наука – морале би резултирати књиге – уџбеници који би били енциклопедје интелектуалних проблема с којима се човечанство у историји сусретало и који се увек изнова намећу сваком појединцу у његовом интелектуалном развоју. Уџеници би према томе, морали садржавати све врсте интелектуалних задатака, морали би бити најрепрезентативније збирке оних интригантних проблема које подстичу на рад сваки ум. Овде мислимо не само на врсте проблема по садржају (нпр. проблеми из математике, историје, биологије, итд.), него ина све врсте проблема по њиховој логичко-психолошкој природи, тј. по типу интелектуалне делатности које изазивају (нпр. проблеми дедукције, проблеми индукције, проблеми дефинисања, постављања и формулисања питања, проблеми интелектуалне анализе и синтезе, проблеми доказивања, верификовања и експериментисања; проблеми дивергентног и конвергентног мишљења, проблеми вербалног, нумеричког или перцептивног мишљења, итд.)

2.1 Манипулација - Обезбедити много материјала за рад, много конкретних активности, пружити прилику за истраживање и експериментисање, конкретно искуство "из прве руке" (нпр. сакупљање, цртање, фотографисање описивање ... природног материјала).

Активности извођења огледа или посматрања треба да буду праћене или задаване уз захтеве уочавања правилности у понашању објеката, својстава предмета и начина на који се они мењају, анализе, различитих начина организовања, класификовања материјала, итд.

2.2 Презентовати проблеме који захтевају логичко мишљење - Ментипулација: ментална обрада информација, размишљање (нпр. одређивање ком жанру припада одређени текст; исправљање граматичких грешака у понуђеном тексту).

2.3 Презентовати идеје, уместо чињеница. Кад год је могуће појединачне чињенице треба увезати у општије системе, апстрактније појмове.